

LUDZIE, IDEE, POGLĄDY

KRYSTYN MATWIJOWSKI
Wrocław

WSPÓŁPRACA PROFESORA DOKTORA JÓZEFA ANDRZEJA GIEROWSKIEGO Z OŚRODKIEM WROCŁAWSKIM PO OSIEDLENIU SIĘ W KRAKOWIE

Abstract

Krystyn Matwijowski: *Professor Józef Andrzej Gierowski's Cooperation with the Wrocław Academic Community after Moving to Cracow*, "Historyka" XXXVII–XXXVIII 2007–2008: 69–76.

The Author analyzes Professor Józef Andrzej Gierowski's cooperation with the Wrocław academic community after this eminent Polish historian moved to Cracow in the years 1965–2007.

Key words: Józef Andrzej Gierowski, Polish historiography, Wrocław academic community after 1965

Słowa kluczowe: Józef Andrzej Gierowski, historiografia polska, wrocławskie środowisko naukowe po 1965 r.

Wprawdzie swoją karierę naukową prof. Józef Andrzej Gierowski zapoczątkował na Uniwersytecie Jagiellońskim, kończąc na nim studia historyczne i w tej uczelni broniąc w 1947 roku pracy doktorskiej „O sejmiku Generalnym Księstwa Mazowieckiego...”, napisanej pod kierunkiem swojego mistrza prof. dra Władysława Konopczyńskiego, ale pierwsze 20-lecie swojej pracy naukowej, po stosunkowo krótkim pełnieniu funkcji asystenta wolontariusza na UJ związał z wrocławskim środowiskiem historycznym. Tu otrzymał nominację na samodzielnego pracownika nauki (1953), a w rok później został docentem (1954). Tylko 4 lata czekał na tytuł profesora nadzwyczajnego (1958).

We Wrocławiu dał się poznać jako świetny pracownik naukowy, rozwijając badania nad przeszłością Śląska, uwieńczone udziałem w dwóch syntezach: dziejów

¹ J. A. Gierowski, *Sejmik generalny Księstwa Mazowieckiego na tle ustroju sejmikowego Mazowsza*, Wrocław 1948, 208 ss.

Śląska i Wrocławia² oraz nad czasami saskimi. Wkrótce został uznany za najlepszego znawcę tej ostatniej epoki³.

Wyróżniał się też jako organizator nauki. To dzięki Jego staraniom wydane zostały *urbarze*⁴ i teksty do dziejów chłopstwa śląskiego⁵. Wykształcił również kilkudziesięciu magistrów oraz pierwszego kandydata nauk (Józefa Wojciecha Leszczyńskiego — za pracę blisko 1000 stronicą w ruchach chłopskich na Pogórzu Sudeckim w II połowie XVII wieku) i doktora (Krystyna Matwijowskiego — na podstawie pracy „Formy rekreacji w późnofeudalnym Wrocławiu”).

Współpracował, a później działał aktywnie we Wrocławskim Towarzystwie Naukowym, pełniąc w nim szereg odpowiedzialnych funkcji: do wiceprezesa zarządu i współredaktora „Sprawozdań WTN” oraz we Wrocławskim Towarzystwie Miłośników Historii (Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego we Wrocławiu), gdzie był skarbnikiem i współredaktorem, z prof. Ewą Maleczyńską, Śląskiego Kwartalnika Historycznego „Sobótka”.

Nie wspominam już o funkcjach pełnionych w Uniwersytecie Wrocławskim od Prorektora do Dziekana Wydziału Filozoficzno-Historycznego tegoż Uniwersytetu⁶.

Po objęciu 1 IX 1965 roku Katedry Historii Polski XVI–XVIII wieku Uniwersytetu Jagiellońskiego, Profesor przeniósł się do Krakowa, ale nie zerwał więzów, które łączyły go z Wrocławiem. W tym mieście pozostała przecież Jego córka Elżbieta, która po ukończeniu studiów na Uniwersytecie Jagiellońskim na stałe osiedliła się we Wrocławiu i związała się z szkolnictwem średnim, podejmując pracę w IX Liceum Ogólnokształcącym.

Równie ważne były zawiązane przez całe wrocławskie 20-lecie przyjaźnie, wspólnota zapatrywań naukowych, poglądów politycznych i społecznych. W tym ośrodku pozostawali też pierwsi uczniowie. Po latach Profesor przyznał, że żałował, iż nie wziął ze sobą choćby jednego z nich.

Pierwsze przyjaźnie obejmowały nie tylko historyków, ale także filologów. Wśród historyków Profesor szczególnie mocno związany był z innym mieszkańcem Oporowa prof. Adamem Galosem, tak jak On wrocławskim pionierem. Później przyjaźnią darzył swego ucznia Józefa Leszczyńskiego. Całą trójkę, niezależnie od wielu czyn-

² J. A. Gierowski, *Dzieje Wrocławia w latach 1618–1741* [w:] W. Długoborski, J. Gierowski, K. Maleczyński, *Dzieje Wrocławia do r. 1807*, red. K. Maleczyńskiego, Warszawa 1958, s. 337–354; J. A. Gierowski, *Historia Śląska*, t. 1 (do r. 1763), red. K. Maleczyńskiego, cz. 3 od końca XVI w. do r. 1763, Wrocław 1963, s. 176–302, 445–462, 479–524, 532–620.

³ Pozycję tę dała Mu świetna monografia *Między saskim absolutyzmem a złotą wolnością. Z dziejów wewnętrznych Rzeczypospolitej w latach 1712–1715*, Wrocław 1953, 330 ss.; należy wspomnieć o wydawnictwie źródłowym — *Rzeczpospolita w dobie upadku 1700–1740. Wybór źródeł*, Warszawa 1955, 316 ss.

⁴ *Urbarze śląskie*, t. 1 *Urbarze dóbr zamkowych opolsko-raciborskich z lat 1566–1567*, oprac. R. Heck i J. Leszczyński, Wrocław 1856.

⁵ Redakcja (z J. Leszczyńskim) *Teksty źródłowe do dziejów chłopstwa śląskiego*, Cz. 1 do r. 1945, Wrocław 1956.

⁶ Wszystkie te dane zamieszczone zostały w: K. Matwijowski, *Szkice do portretu uczonego (O Prof. dr. Józefie Andrzejku Gierowskim z okazji Jego Jubileuszu)*, [w:] *Studia z dziejów Europy. Polski i Śląska*, prace ofiarowane J. A. Gierowskiemu w 70. rocznicę urodzin, „Sobótka” 1992 nr 1–2, s. 1–21.

ników, łączyło wspólne pisanie podręczników do szkół średnich⁷. Ucznia zaś z mistrzem wiązało zbliżone spojrzenie na miejsce i rolę Śląska w Europie Środkowej w czasach nowożytnych⁸.

Podobne przyjazne stosunki panowały między Kierownikiem Katedry prof. W. Czaplińskim a jego ówczesnym podwładnym, młodym samodzielny pracownikiem. Tu też czynnikiem spajającym była jedność poglądów na dzieje szlacheckiej Rzeczypospolitej i rolę w Europie Habsburgów. Dał temu wyraz w jednej z ostatnich swoich prac⁹.

Nie mniej silne były związki z polonistami. Zawiązane były one w latach pięćdziesiątych, gdy Profesor pełnił funkcję sekretarza technicznego Koła Miłośników Literatury i Języka Polskiego. Wtedy to na nim spoczywał obowiązek przygotowywania tzw. „czwartków literackich”. Od tego momentu datują się kontakty z uczniami prof. Tadeusza Mikulskiego, m.in. z prof. prof. Czesławem Hernasem, Mieczysławem Klimowiczem i długoletnim pracownikiem naukowym IBL Wandą Roszkowską¹⁰.

Do tego dochodziły obowiązki wobec młodszych uczniów. Nigdy nie zapomnę rozmów, jakie wówczas Profesor ze mną przeprowadził.

Zwróćmy jednak przede wszystkim uwagę na utrzymywanie kontaktów i współpracę naukową. Przybierały one różną formę. Profesor uczestniczył w przygotowaniu dwóch Jubileuszy: 60-lecia prof. Władysława Czaplińskiego, wchodząc w skład inicjatorów tych uroczystości i redaktorów okolicznościowej książki pamiątkowej, w której zamieścił też swoją pracę ze studiów nad konfederacją tamogrodzką¹¹, a w kilka lat później opublikował swoją pracę w księdze dedykowanej prof. Ewie Maleczyńskiej, z którą współpracował m.in. w ramach Śląskiego Kwartalnika Historycznego „Sobótka”¹². Następnie przyszły kolejne Jubileusze (m.in. Adama Galosa, Krystyna Matwijowskiego, Wojciecha Wrzesińskiego) i zmarłych przedstawicieli wrocławskiej profesury (m.in. Szyji Bronszejna, Władysława Czaplińskiego, Józefa Leszczyńskiego) i zaprzyjaźnionego z Wrocławiem prof. dra hab. Adama Kerstena¹³.

⁷ Podręczników do techników i liceów ogólnokształcących ukazało się do końca lat osiemdziesiątych ubiegłego stulecia blisko 20 wydań.

⁸ Byłem świadkiem jak rodziła się koncepcja zorganizowania międzynarodowej konferencji poświęconej miejscu Śląska w polityce europejskiej w czasach nowożytnych. Nie udało się Jej jednak zorganizować.

⁹ J. A. G i e r o w s k i, *Wspomnienie o Władysławie Czaplińskim* [w:] *Czasy Nowożytne. Wspomnienia o śp. prof. Władysławie Eugeniuszu Czaplińskim*, cz. 2, red. K. Matwijowski, Prace Historyczne XXXIX, Wrocław 2006, s. 19–23.

¹⁰ Obserwowałem to w kontaktach w Uniwersytecie oraz na konferencjach i sympozjach naukowych.

¹¹ *O naprawę Rzeczypospolitej XVI–XVIII w. Prace ofiarowane W. Czaplińskiemu w 60. rocznicę urodzin*, red. J. A. Gierowski, A. Kersten, J. Maciszewski i Z. Wójcik, Warszawa 1965; J. A. G i e r o w s k i, „Opisanie” urzędów centralnych przez konfederatów tarnogrodzkich, [w:] *ibidem*, s. 193–211.

¹² J. A. G i e r o w s k i, *Wrocławskie interesy hetmanowej Elżbiety Sieniawskiej*, [w:] *Studia z dziejów kultury i ideologii ofiarowane E. Maleczyńskiej w 50. rocznicę pracy dydaktycznej i naukowej*, Wrocław 1968, s. 222–248.

¹³ Niektóre z tych jubileuszy były, podobnie jak prof. W. Czaplińskiego, podwójne: na 60- i 70-lecie i w prawie wszystkich Profesor uczestniczył. Czasami miał żal, że o nim zapomniano i pominięto Go przy kompletowaniu zespołu autorskiego.

Profesor żywo współpracował z przedsięwzięciami naukowymi, podejmowanymi w ośrodku wrocławskim. Do pierwszych należała konferencja zorganizowana przez prof. Władysława Czaplińskiego, a poświęcona podejmowaniu uchwał przez sejm dawnej Rzeczypospolitej. Materiały z niej ukazały się w *Acta Universitatis Wratislaviensis* w 1979 roku pod red. Stefanii Ochmann¹⁴. W ślad za nią poszło szereg sympozjów poświęconych czasom Jana III Sobieskiego, wybranym zagadnieniom z przeszłości miast śląskich, (m.in. Oławie w czasach Jakuba Sobieskiego a także Lubina i Głogowa), dziejom Żydów śląskich oraz problemom z przeszłości Kościołów katolickiego i protestanckiego na Śląsku, organizowanych pod moim kierownictwem naukowym. Nie muszę podkreślać, że udział Profesora i Jego krakowskich uczniów podnosił rangę tych naukowych spotkań i był jednym z czynników przyciągających uczonych z innych ośrodków. Na wzór krakowski stworzyliśmy Pracownię Badań Mniejszości Narodowych i Dziejów Kościołów, która była organizatorem tych wszystkich przedsięwzięć. W ostatnich latach skupiliśmy się na konferencjach poświęconych „Ludziom Śląskiego Kościoła katolickiego” i ważniejszym wydarzeniom w życiu tegoż Kościoła (50-lecie Wyższego Seminarium Duchownego we Wrocławiu, 50-lecie powojennej organizacji kościelnej na Śląsku, 1000-lecie diecezji wrocławskiej). Organizowaliśmy je wspólnie z Papieskim Wydziałem Teologicznym we Wrocławiu¹⁵. W wielu tych sympozjach Profesor nie tylko uczestniczył, ale przygotowywał na nie referaty i komunikaty. Było rzeczą charakterystyczną, że nie tylko wypowiadał się na temat funkcjonowania Kościoła w czasach nowożytnych, ale także jego roli i znaczenia w okresie powojennym. Przykładem może być referat na Jubileuszu 50-lecia Duszpasterstwa Akademickiego. Na zorganizowanej z tej okazji przez ks. dra hab. Tadeusza Reronia konferencji ustosunkował się krytycznie do syntetycznych ujęć powojennych dziejów Uniwersytetu Wrocławskiego, które oparte są na jednostronnych materiałach sprawozdawczych, a nie pokazują rzeczywistego życia tej placówki i miejsca w nim Kościoła katolickiego¹⁶. W podobnym duchu wypowiedział się na sympozjum z okazji 50. rocznicy funkcjonowania Kościoła na Dolnym Śląsku („Uniwersytet a Kościół”)¹⁷.

Duże znaczenia miał udział Profesora w pierwszym po wojnie posiedzeniu Sekcji Historii Kościoła na XVI Powszechnym Zjeździe Historyków Polskich we Wrocławiu w 1999 roku. Uwaga na niej skupiła się na roli i znaczeniu senatorów duchownych w dawnej Rzeczypospolitej oraz miejscu w jej życiu mniejszości wyznaniowych. W tym ostatnim nurcie mieścił się Jego referat „Chrześcijananie a Żydzi

¹⁴ J. A. Gierowski, *Wyjątkowe konkluzje sejmowe*, [w:] *Uchwalanie konstytucji na sejmach XVI–XVIII w.*, red. S. Ochmann, A. U. Wr., nr 477, Historia XXXI, Wrocław 1979, s. 87–90.

¹⁵ Ks. bp I. Dec wliczył ich 16, choć nie wszystkie wymienił; zob. Ks. I. Dec, *Akademicka postługa myślenia. Uczelnie przemówienia i listy*, *W hołdzie patronowi miasta*, s. 318.

¹⁶ Nie wymieniamy tu zapisu wszystkich wydawnictw, a ograniczmy się do ostatnio wymienionego referatu: *50 lat Duszpasterstwa Akademickiego we Wrocławiu*, Wrocław 1999, s. 33–37.

¹⁷ J. A. Gierowski, *Uniwersytet a Kościół*, [w:] *Kościół katolicki na Dolnym Śląsku w powojennym 50-leciu*, red. ks. I. Dec, K. Matwijowski, *Prace Historyczne XVIII*, Wrocław 1996, s. 154–157.

w pierwszej Rzeczypospolitej¹⁸, który skupił zainteresowanie słuchaczy. Cenne były też myśli zawarte w Jego kilku wystąpieniach w dyskusji¹⁹.

Swego rodzaju podsumowaniem tego nurtu działania był udział prof. J. A. Gierowskiego oraz prof. Stefanii Ochmann-Staniszeńskiej i mój w księdze dedykowanej ks. Henrykowi Kardynałowi Gulbinowiczowi, w związku z jego poczwórnym Jubileuszem — „Służcie Panu z weselem”. Ich wyrazem były publikacje traktujące o prymasach Polski w czasach nowożytnych (XVII i XVIII wieku)²⁰.

Profesor zapraszał też wrocławian na imprezy naukowe organizowane w Krakowie. Dotyczy to nie tylko konferencji przygotowanych przez Instytut Historii UJ, ale także przez Międzywydziałowy Zakład Historii i Kultury Żydów Polski UJ, Polską Akademię Umiejętności oraz Muzeum Narodowe na Wawelu. Z tych pierwszych konferencji na uwagę zasługują „Rzeczpospolita wielu narodów i jej tradycje” (W 300-lecie unii polsko-saskiej, odbyta w 1997 r.)²¹ i „Rzeczpospolita wielu wyznań”, która obradowała pod koniec 2002 roku²². Obie miały międzynarodowy charakter i połączone były z kolejnymi jubileuszami Profesora. Z tych, które zorganizował Zakład Historii i Kultury Żydów Polskich wymieniłbym przede wszystkim międzynarodową konferencję poświęconą „Autonomii Żydów w dawnej Rzeczypospolitej”, której swego rodzaju przedłużeniem było spotkanie historyków polskich i żydowskich w Jerozolimie²³. I wreszcie wspomnieć należy o przygotowanej przez PAU, a poświęconej Mistrzowi Profesora, jednemu z najwybitniejszych badaczy czasów nowożytnych prof. drowi Władysławowi Konopczyńskiemu. Profesor zdążył jeszcze przed odejściem dokonać jej korekty²⁴.

Nie można nie doceniać roli prof. dra J. A. Gierowskiego w kształceniu kadr historyków nowożytnych we Wrocławiu. Po przeniesieniu do Krakowa zawsze służył

¹⁸ J. A. G i e r o w s k i, *Chrześcijaństwo a Żydzi w pierwszej Rzeczypospolitej*, [w:] *XVI Powszechny Zjazd Historyków Polskich, Przełomy w historii*, Wrocław 15–18 IX 1999 r., *Pamiętnik*, t. 3 cz. 1, s. 525–536.

¹⁹ Dzisiaj żałuję, że nie prowadziliśmy zapisu stenograficznego dyskusji, w której Profesor zabierał głos na wszystkich problemowych posiedzeniach, budząc powszechne zainteresowanie słuchaczy.

²⁰ J. A. G i e r o w s k i, *Prymasi polscy w XVIII stuleciu*, s. 203–219; K. M a t w i j o w s k i, *Prymasi polscy w czasach Jana III Sobieskiego*, s. 225–239, oraz S. O c h m a n n - S t a n i s z e w s k a, *Prymasi polscy za panowania Jana Kazimierza Wazy i Michała Korybuta Wiśniowieckiego*, s. 239–253, [w:] *Służcie Panu z weselem. Księga Jubileuszowa ku czci kard. Henryka Gulbinowicza z okazji 50-lecia kapłaństwa, 30-lecia biskupstwa, 25-lecia posługi w archidiecezji wrocławskiej i 15-lecia kardynałatu*, red. ks. I. Dec, t. 2, Wrocław 2000.

²¹ Wygłosił na niej referat będący podsumowaniem obrad: *Rzeczpospolita jako zwornik Europy środkowowschodniej*, [w:] *Rzeczpospolita wielu narodów i jej tradycje. Materiały z konferencji: „Trzysta lat od początku unii polsko-saskiej*, red. A. K. Link-Lenczowski, M. Markiewicz, Kraków 1999, s. 217–226.

²² J. A. G i e r o w s k i, *Podsumowanie konferencji*, [w:] *Rzeczpospolite wielu wyznań*, red. A. Kaźmierczyk, A. K. Link-Lenczowski, M. Markiewicz, K. Matwijowski, Kraków 2004, s. 571–581.

²³ Żydzi a Polska, otwarcie sesji (konferencji) *Autonomia Żydów w Rzeczypospolitej szlacheckiej*. UJ 22–26 IX 1986, [w:] „Tygodnik Powszechny” 1986 nr 40, s. 1–3.

²⁴ J. A. G i e r o w s k i, *Przedmowa. Władysław Konopczyński jako nauczyciel i mistrz*, [w:] *Władysław Konopczyński 1880–1953*, PAU, Archiwum Nauki PAN i PAU. W służbie nauki nr 11, Kraków 2005. 120 ss., s. 7–8, tamże, s. 19–23.

chętnie jako recenzent prac doktorskich i habilitacyjnych. Zaczęło się to od współpracy z swoim uczniem Józefem W. Leszczyńskim, którego na długo przed zamieszkaniem w Krakowie zdołał doprowadzić do samodzielności²⁵ i przygotować do roli mediatora w Instytucie, jaką sam przez wiele lat spełniał. Wprowadził go też na funkcję współredaktora „Sobótka”. J. Leszczyński kontynuował prace nad historią Śląska. Jako pierwszy rozpoczął starania o koordynację badań wszystkich śląskich ośrodków naukowych. Wspólne prace tych dwóch historyków znalazły wreszcie swój wyraz w publikacji o polskiej służbie dyplomatycznej (redaktor Z. Wojcik)²⁶, a następnie w referatach na XI Powszechnym Zjeździe Historyków Polskich w Toruniu w 1974 roku²⁷.

Sam zawdzięczam prof. Gierowskiemu liczne wskazówki i uwagi, gdy przygotowywałem swoją rozprawę habilitacyjną. Wszak to On był jej pierwszym czytelnikiem. Od czasów seminaryjnych zawsze mogłem liczyć na Jego pomoc. Stąd moja wdzięczność dla Niego²⁸. Potem kolej przyszła na innych pracowników z naszego ośrodka. Wymienię ich w porządku alfabetycznym: prof. prof. Jerzy Maroń, Stefania Ochmann-Staniszevska, Jerzy Pietrzak, Bogdan Rok. Nie wspominam tu o naszych uczniach, z których wielu miało Profesora za recenzenta swoich prac doktorskich.

Prof. Gierowski spieszył też z pomocą całym wrocławskim jednostkom. Po śmierci prof. Józefa Leszczyńskiego i zmianach organizacyjnych w zakresie badań śląskoznawczych, po likwidacji Zakładu Historii Śląska IH PAN i przeniesieniu Jego pracowników do Instytutu Historii Uniwersytetu Wrocławskiego, z prawie równoczesnym przejściem dotychczasowego kierownika tej jednostki prof. Stanisława Michalkiewicza do Instytutu Historii Uniwersytetu Śląskiego, badania nad przeszłością Śląska zaczęły przeżywać wyraźny kryzys. Wtedy, prof. Gierowski, mimo licznych obowiązków w Krakowie, zgodził się przez 3 lata pełnić funkcję Kierownika Zakładu Historii Śląska Instytutu Historii Uniwersytetu Wrocławskiego (w latach 1978–1981), przyczyniając się wyraźnie do ożywienia tego nurtu badań. Nie muszę dodawać, że wiązało się to z cotygodniowymi przyjazdami do Wrocławia, odbywaniem posiedzeń Zakładu i zajęć seminaryjnych.

Nie sposób też pominąć starań o uratowanie jedyne go śląskiego, naukowego czasopisma historycznego, jakim była „Sobótka”. Prof. Józef Leszczyński był wówczas śmiertelnie chory. Wtedy prof. Gierowski interweniował w Warszawie. Jego wysiłki spotkały się z poparciem ze strony wrocławianina prof. Jaremy Maciszewskiego. Dzięki staraniom obu uczonych, a zwłaszcza argumentom zawartym w przygotowanym przez prof. Gierowskiego „Memoriale”, groźba likwidacji została oddalona.

Wiele zawdzięcza też Uniwersytet Wrocławski pomocy ze strony Wszechnicy Jagiellońskiej w okresie stanu wojennego. Wrocław szedł śladami Krakowa nawiązując przyjacielskie kontakty m.in. z Uniwersytetem w Bochum i innymi uczelniami.

²⁵ J. W. Leszczyński, *Stany Górnych Łużyc w latach 1635–1697*, Wrocław 1963 — ta praca była podstawą Jego habilitacji.

²⁶ J. A. Gierowski, J. Leszczyński, *Dyplomacja polska w dobie unii personalnej polsko-saskiej*, [w:] *Polska służba dyplomatyczna XVI–XVIII w.*, red. Z. Wojcik, Warszawa 1966, s. 369–431.

²⁷ Były one przedłożone na sekcji: „Dzieje kultury politycznej w Polsce”.

²⁸ K. Matwijowski, *Pierwsze sejmy z czasów Jana III Sobieskiego*, Wrocław 1976.

Stąd przychodziła niezbędna pomoc, zwłaszcza dla wydziałów eksperymentalnych. To tylko jeden z przykładów. Nie można się temu dziwić, gdyż rektorzy obu uczelni prof. prof. Józef Andrzej Gierowski i Jan Mozzymas żywo z sobą współpracowali i dzielili się swoimi doświadczeniami.

Zewnętrznym przejawem owych dobrych stosunków między obu uniwersytetami było nadanie przez Senat UW r za rektoratu prof. Jana Mozzymasa, dwóm wybitnym historykom krakowskim doktoratów honoris causa, a mianowicie prof. drowi Henrykowi Baryczowi (9 XI 1984) i prof. drowi Henrykowi Wereszyckiemu (18 VI 1985). Obaj w pionierskim okresie byli pracownikami Uniwersytetu Wrocławskiego. Ich *curriculum vitae* na tych uroczystościach przedstawiał dziekan Wydziału Filozoficzno-Historycznego doc. dr hab. Krystyn Matwijowski, a aktu promocji dokonał uczeń prof. Henryka Wereszyckiego, dyrektor IH UW r, prof. Adam Galos. W drugim wypadku doktorat miał też wymiar polityczny. Prof. Henryk Wereszycki karnie przeniesiony został do Krakowa i nie dopuszczono do jego awansu naukowego. Nawet starania Rektora Gierowskiego nie zostały uwieńczone powodzeniem, choć podjęte zostały po przełomie sierpniowym. Nic więc dziwnego, że na doktoracie tym uczestniczyła delegacja UJ z J. M. Rektorem prof. J. A. Gierowskim i dziekanem Wydziału Filozoficzno-Historycznego prof. drem Jerzym Wyrozumskim.

Prof. Gierowski dał wyraz swym uczuciom do Wrocławia, gdy będąc nieświadomym swej ciężkiej choroby wziął udział w wieczorze zorganizowanym we Wrocławiu dla uczczenia 100. rocznicy urodzin jednego z najwybitniejszych znawców czasów nowożytnych — śp. prof. Władysława Eugeniusza Czaplińskiego. Podzielił się na nim wspomnieniami o swoim „Mistrzu, Kierowniku i Przyjacielu”²⁹.

Wrocław starał się jak mógł wyrazić swą wdzięczność prof. J. A. Gierowskiemu za ponad 20-letnią pracę na Uniwersytecie Wrocławskim. W 60. rocznicę Jego urodzin Senat Uniwersytetu Wrocławskiego przyznał Mu Złoty Medal „Merentibus”. W 10 lat później to najwyższe ciało Uniwersytetu powołało Go w poczet doktorów honoris causa Uniwersytetu Wrocławskiego. Grono zaś uczniów, przyjaciół i współpracowników, organizując z tych samych okazji uroczystości Jubileuszowe, przygotowało okolicznościowe księgi pamiątkowe, a Jego wrocławscy uczniowie zawsze najliczniej zjawiali się na Zjazdach Absolwentów i pamiętali o Jego uroczystościach.

Całe środowisko historyczne dało wyraz swego szacunku i uznania dla pracy badawczej Profesora, gdy przed XVI Zjazdem Powszechnym Historyków Polskich na wniosek Prezesa ZG PTH prof. dra hab. Wojciecha Wrześcińskiego wystąpiło do Prezydenta RP Aleksandra Kwaśniewskiego o wyróżnienie prof. J. A. Gierowskiego wysokim odznaczeniem państwowym. Na Zjeździe, w imieniu Prezydenta, Minister w Kancelarii Prezydenta dr Barbara Labuda odznaczyła Go Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Zasługi Rzeczypospolitej Polskiej.

Profesor niewątpliwie zapisał się złotymi głoskami w dziejach obu zaprzyjaźnionych Uczelni.

²⁹ *Wspomnienie o Władysławie Czaplińskim* (do druku przyg. A. Kaźmierczyk i K. Matwijowski, [w:] *Czasy nowożytne. Wspomnienia o śp. prof. W. E. Czaplińskim*, red. K. Matwijowski, Prace Historyczne XXXIX, Wrocław 2006, s. 10–17.

PROFESSOR JÓZEF ANDRZEJ GIEROWSKI'S COOPERATION
WITH THE WROCLAW ACADEMIC COMMUNITY AFTER MOVING TO CRACOW

Summary

Having lived for twenty years after the World War II in Wrocław, Professor Józef Andrzej Gierowski moved to Cracow in 1965, where he became the head of the Chair of the Early Modern Polish History. Nevertheless, he did not brake relations with the Wrocław University, where he left friends and pupils. He maintained many contacts and relationships, taking active part in the scientific life of Wrocław, among others participating in many publishing initiatives of the Wrocław academic community. For these reasons Prof. J. A. Gierowski in 1982 was presented with the Merentibus Medal and in 1992 the honorary doctorate was conferred on him by the Wrocław University